

CULTIVAREA REZILIENȚEI INFORMAȚIONALE ÎN SECTORUL MASS-MEDIA DIN MOLDOVA

Danu Marin

În societățile democratice, mijloacele de informare în masă sunt considerate drept cea de-a patra ramură a puterii, deoarece transmit publicului informații libere și obiective privind aspecte importante din politică, societate și comunități locale. Acestea nu sunt doar un instrument de comunicare și difuzare a informației, dar și un mecanism care dirijează discursul public și supraveghează viața publică prin responsabilizarea funcționarilor. Țările cu instituții democratice fragile, cum ar fi Moldova, trebuie să creeze un spațiu mediatic sănătos și independent pentru a preveni abuzul de putere, a proteja principiile și valorile democratice și a dezvolta încrederea între cetățeni și guvern.

Din păcate, instituțiile mass-media sunt deseori utilizate pentru propagandă și dezinformare. În cazul Moldovei, acest fapt generează o problemă la două niveluri. La nivel intern, o mare parte din mass-media servesc intereselor private. Concentrarea proprietății în mâinile câtorva actori politici creează ecosisteme mediatice alternative, care promovează agende politice divergente. Acest fapt, de asemenea, sporește polarizarea socio-politică și neîncrederea între cetățeni și guvern, ceea ce subminează democrația reprezentativă.

La nivel internațional, Moldova este supusă propagandei externe și dezinformării din partea actorilor de stat, precum și nestatali. Rusia are o influență disproporționată asupra vecinilor săi, deoarece canalele rusești de știri și programele de divertisment sunt adesea mai populare, decât cele locale. O evoluție deosebit de alarmantă este instrumentalizarea mijloacelor de informare în masă pentru a sprijini intervențiile străine și a se amesteca în afacerile interne ale altor națiuni. Datorită prezenței sale informaționale puternice, Rusia a reușit în mod sistematic să manipuleze opinia publică și să slăbească coeziunea socială în Moldova.

Prezenta sinteză analizează vulnerabilitățile sectorului mass-media din Moldova atât din punct de vedere intern, cât și extern și oferă recomandări pentru îmbunătățirea rezilienței informaționale.

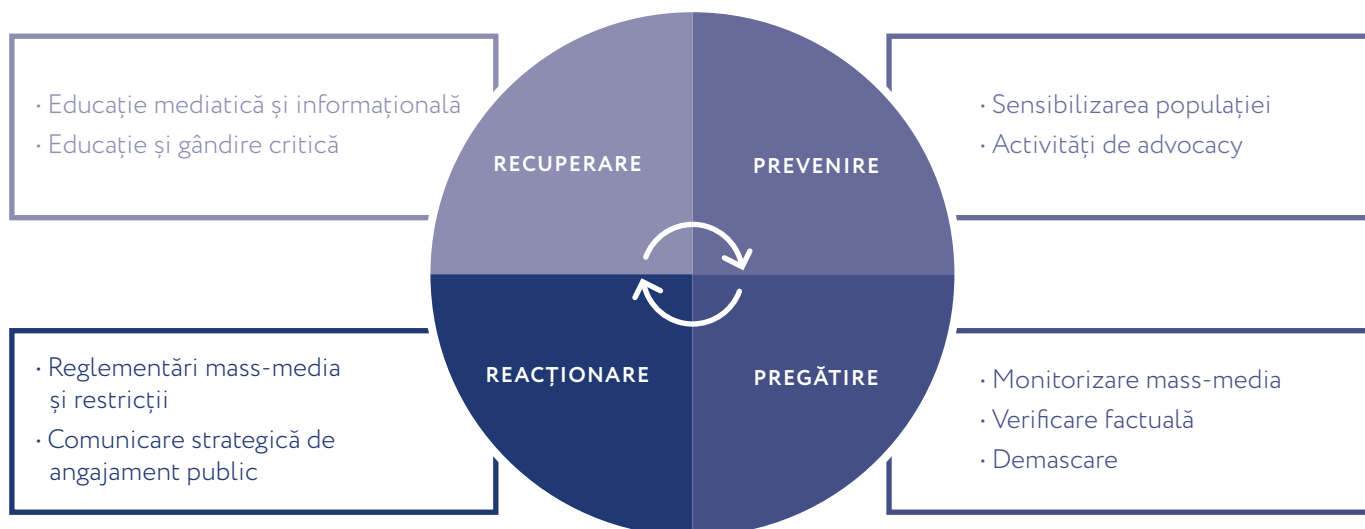
Reziliență informațională prin intermediul unui cadru de gestionare a situațiilor de urgență

Odată cu creșterea dependenței de tehnologiile și serviciile informaționale, a sporit riscul potențial de dezinformare și propagandă. Această situație prezintă multe caracteristici ale unei situații de urgență, dar, în loc de a provoca daune materiale, slăbește coeziunea socială și erodează încrederea în instituțiile democratice. Dat fiind faptul că mass-media sunt parte integrantă a societăților moderne, este necesară o abordare comprehensivă a securității informaționale.

Mai întâi de toate, societățile trebuie să îmbunătățească reziliența informațională și să abordeze amenințările aferente informației prin prisma gestionării situațiilor de urgență. Gestionarea situațiilor de urgență implică patru etape separate: prevenirea, pregătirea, reacționarea și recuperarea.

Prevenirea poate minimiza efectele negative ale unei posibile situații de urgență. Capabilitatea de prevenire implică conștientizarea publică a pericolelor dezinformării și a impactului lor negativ asupra discursului public.

Pregătirea funcționează ca un *sistem de avertizare timpurie* și cuprinde mecanisme de monitorizare a mass-media și de conștientizare a conținutului. Aceasta necesită instrumente

umane și tehnologice pentru a detecta și a raporta *elementele false* în mass-media tradiționale și sociale.

Mecanismele de reacționare sunt contramăsuri utilizate pentru a face față dezinformării și propagandei. Acestea includ ajustarea cadrului legislativ și sporirea eficacității mecanismului de reglementare a mass-media, precum și consolidarea angajamentului public și a capacității instituționale de comunicare strategică.

Finalmente, faza de recuperare ar trebui să creeze un mediu în care mijloacele de informare ar servi cu fidelitate publicului, iar societatea ar rămâne vigilentă față de manipulare. Acest lucru necesită investiții pe termen lung în programe educaționale menite să îmbunătățească educația mediatică și gândirea critică.

Prevenirea

În Moldova, există numeroase inițiative de sensibilizare, majoritatea dintre ele fiind conduse în principal de voluntari și de societatea civilă. Platforma "[StopFals](#)", care urmărește scopul de a contracara efectele propagandei și de a le ajuta cetățenilor să analizeze critic informațiile, a fost lansată în 2015 de un consorțiu constituit din trei organizații mass-media¹. Totuși, eforturile de sensibilizare încă nu reușesc să ajungă la o masă critică de oameni, în special la acele comunități, care au cel mai mult nevoie de ele. Studiul a identificat în Moldova câteva camere de ecou, având în vedere variabilitatea preferințelor mass-media de la știri externe la

conținut de divertisment². Studiile privind percepția publică denotă că, deși 50% dintre moldoveni sunt capabili să identifice manipularea prin intermediul mass-media, mult mai puțini recunosc conținutul produs în exterior, care are scopul de a influența consumatorul, în special din surse părintoare³. Acest lucru este valabil mai ales în comunitățile etnice și culturale, multe dintre care trăiesc în ecosisteme informaționale separate, caracterizate printr-o preponderență a surselor mass-media rusești și puține surse alternative de informare⁴.

Prevenirea: practici de succes

În Georgia și Ucraina, guvernul și societatea civilă au recurs la o abordare mai orientată spre sensibilizare și au utilizat soluții inovatoare pentru a ajunge la publicul țintă. Experiența lor evidențiază, de asemenea, cât de importantă este societatea civilă în combaterea influenței informaționale. Platforma [StopFake](#), lansată în martie 2014 de Școala de Jurnalism Mohyla din Ucraina, a devenit standardul de aur pentru activitățile de sensibilizare la nivel național și regional desfășurate în Ucraina, fiind ajustată la alte țări din Europa Centrală și de Est. În Georgia, un consorțiu de 20 de organizații au lansat în 2015 o campanie de informare intitulată "[Susține Georgia pentru a apăra libertatea](#)", menită să avertizeze despre propaganda străină și să încurajeze o mai bună reacție din partea autorităților publice⁵.

1 Asociația Presei Independente (API), Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) și Asociația Televizioniștilor Independenți din Moldova (ATVJI).

2 Ion Bunduchi et al., "Securitatea informațională din perspectivă mediatică", Fundația Soros Moldova, 2016 https://www.soros.md/files/publications/documents/Studiu_Securitatea%20informationala%20din%20perspectiva%20mediatica_2016.pdf.

3 "Percepția populației privind informațiile false și distorsionate din mass-media", Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI), ianuarie 2016, <http://media-azi.md/en/public-perception-false-and-distorted-information-covered-media-january-2016>.

4 Oazu Nantoi et al., "Moldova între Est și Vest: Viziuni din Găgăuzia și Taraclia," Institutul de Politici Publice, 2016, http://ipp.md/wp-content/uploads/2016/09/Moldova-between-East-and-West-Views-from-Gagauzia-and-Taraclia_EN.pdf.

5 Tabula, GISS, TDI, Baltic to Black Sea Alliance Georgia, GRASS, GFSIS, ALPE, EPRC, European Students for Liberty, CIPDD, Georgian Democracy Initiative și alții

PRINCIPALELE SURSE DE INFORMARE

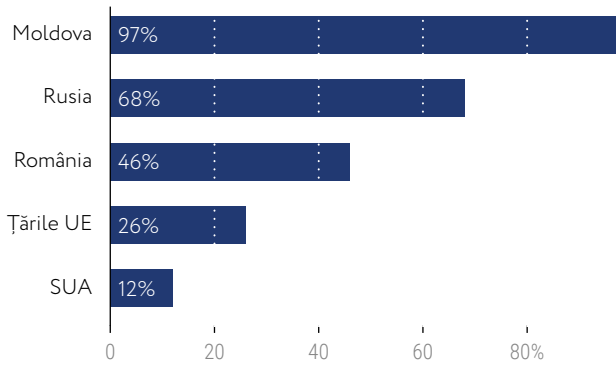

Diagrama 1: Utilizarea surselor de informare în funcție de țara de origine

Sursă: Raport, ianuarie 2016, Centrul pentru Jurnalism Independent

ÎNCREDEREA ÎN SURSELE MASS-MEDIA

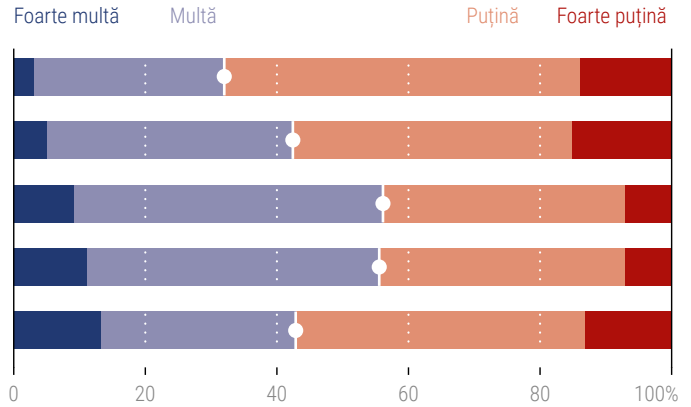

Diagrama 2: Nivelul de încredere în sursele mediatică din Moldova, în funcție de țara de origine

Sursă: Raport, ianuarie 2016, Centrul pentru Jurnalism Independent

Pregătirea

Sistemul de avertizare timpurie privind dezinformarea și propaganda este o combinație de instrumente de monitorizare, verificare factuală și demascare. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor internetului, monitorizarea a devenit mai complexă. Deși există instrumente bine-definite de monitorizare a mass-media tradiționale - de regulă, sub forma unui organism statal independent de reglementare, cum ar fi Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) - monitorizarea conținutului online necesită capacități diferite. Eliminarea influențelor negative necesită atât resurse umane, cât și tehnologice, precum și o mai bună sinergie între public, autorități, societatea civilă și sectorul privat pentru a proiecta și implementa soluții eficiente.

Moldova nu dispune de un sistem eficient de avertizare timpurie despre amenințările legate de informații. În primul rând, există un deficit de capacități de monitorizare, verificare factuală și demascare; în al doilea rând, nu există

o veritabilă sinergie între actorii de stat și cei nestatali. Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) nu dispune de capacitatea de a monitoriza eficient mediul și de a asigura respectarea legislației naționale. Mai mult ca atât, Consiliul este adesea supus presiunilor politice, fapt care suscită îndoieli privind independența și imparțialitatea sa instituțională. Deși organizațiile de media independente, cum ar fi Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) și Asociația Presei Independente (API), efectuează o monitorizare suplimentară, acestea au resurse și impact public limitate pentru a influența asupra organizațiilor de amploare.

Voluntarii și activiștii societății civile monitorizează conținutul online. Două dintre cele mai cunoscute platforme din Moldova sunt [MediaCritica](#) și [StopFals](#), care efectuează verificări factuale pentru a monitoriza și urmări dezinformarea și propaganda. În plus, există comunități online mai mici, care se implică în monitorizare și demascare, însă acestea sunt ineficiente din cauza prezenței masive a troll-ilor de internet sau a liderilor de

SURSE DE INFORMARE

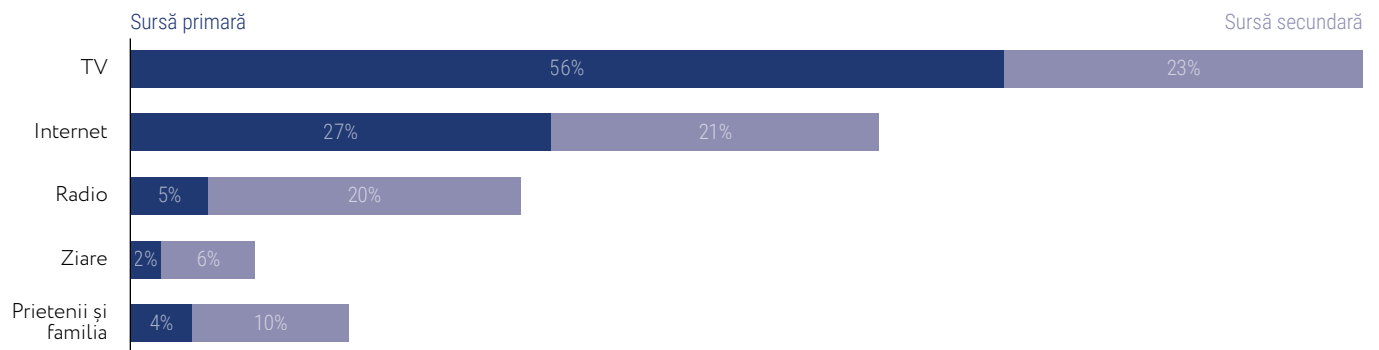

Diagrama 3: Utilizarea relativă a surselor de informare în Moldova

Sursă: Barometrul Opiniei Publice 2017, Institutul de Politici Publice (în limba română)

PLATFORME DE SOCIALIZARE ÎN MOLDOVA

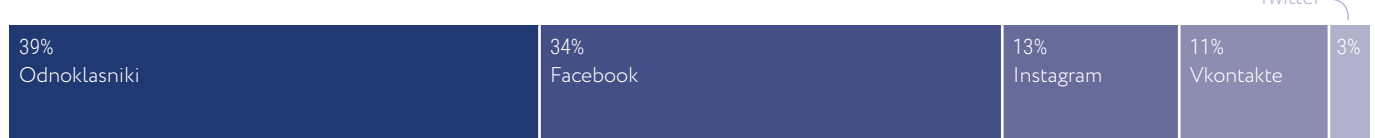

Diagrama 4: Utilizarea serviciilor platformelor de socializare în Moldova
Sursă: Sondaj de opinie publică 2017, Institutul Republican Internațional

opinie angajați⁶. Mai mult, materialele demascatoare au o rază limitată de acțiune; acestea sunt distribuite în principal pe Facebook, fiind aproape absente pe alte platforme, cum ar fi *Odnoklasniki* și *Vkontakte*. Această lacună trebuie neapărat înlăturată pentru a lichida camerele de ecou și a transmite mesajul mai pe larg.

Pregătirea: Practici de succes

Ucraina, care a elaborat un sistem eficient de avertizare timpurie privind propaganda și dezinformarea, oferă un model valoros. Autoritățile ucrainene au îmbunătățit monitorizarea mass-media prin sporirea eficienței autorității statale de reglementare și crearea parteneriatelor cu sectorul privat, fapt care a facilitat analiza profesională a conținutului media și promovarea.

Actorii din societatea civilă au contribuit la monitorizarea suplimentară prin intermediul unor inițiative, precum [StopFake](#) și [MediaSapiens](#), care au fost deosebit de active online. De asemenea, este important să menționăm unele proiecte controversate, cum ar fi [Myrotvorets](#), lansat în 2014 de ONG-ul "Myrotvorets Center" cu scopul declarat de a monitoriza activitățile ilegale ce amenință securitatea națională a Ucrainei⁷. Ucraina a creat, de asemenea, platforme bine-cunoscute de demascare, cum ar fi [StopFake](#), menționată mai sus, și [InformNapalm](#), care au folosit informații digitale judiciare și din sursă deschisă pentru a infirma informațiile falsificate, care au inundat mass-media locale și internaționale după Revoluția din Ucraina.

Reacționarea

Autoritățile din Moldova au fost pasive în abordarea problemei securității informaționale. Prima dezbatere publică oficială de sensibilizare și formulare a opțiunilor de politici a avut loc în Moldova în 2016⁸. După acest eveniment, a fost creat un grup comun de lucru guvern-societatea civilă, care avea misiunea de a examina legislația mass-media⁹ și de a elabora o strategie de securitate informațională.

Aceste acțiuni au condus la elaborarea unui controversat amendament din 2017, denumit uneori "*Legea anti-propagandă*"¹⁰. Scopul acestei legi este de a securiza spațiul informațional al Republicii Moldova împotriva interferențelor străine (în special, rusești), prin restricționarea difuzării știrilor și programelor analitice rusești. Deși este important de a restricționa conținutul propagandistic evident, legea abordează într-o măsură foarte mică complexitatea mediului informațional. Acest lucru este valabil mai ales referitor la situația mass-media moldovenești, care deseori acționează ca intermediari în activitățile interne și externe de propagandă și dezinformare.

Autoritățile din Moldova lucrează, de asemenea, în vederea îmbunătățirii comunicării strategice în instituțiile publice, însă progresul este lent și nesigur. Strategiilor de comunicare le lipsește o sinergie, iar grupul interministerial de lucru pentru comunicare, care are sarcina de a coordona produsele informaționale și a promova o narațiune comună privind politicile și scopurile strategice, necesită o cooperare mai profundă¹¹. În cele din urmă, este necesară sporirea sinergiei dintre sectorul public și cel privat pentru a susține inițiativele transversale și a îmbunătăți angajamentul public.

- Antti Sillanpää, et al., "The Moldovan Information Environment, Hostile Narratives, and Other Ramifications" ("Mediul informațional din Moldova, narațiuni ostile și alte ramificații"), Centrul de Excelență NATO pentru Comunicare Strategică, iulie 2017, <https://www.stratcomcoe.org/moldovan-information-environment-hostile-narratives-and-other-ramifications>.
- Portalul a fost acuzat de depășirea competențelor sale de monitorizare atunci, când a creat o bază de date a "inamicilor publici" în 2014, încălcând legislația privind confidențialitatea și standardele etice. Portalul are o secțiune intitulată "Purgatoriu", care le permite utilizatorilor să posteze date personale (numele, numărul pașaportului, adresa și numărul de telefon) ale tuturor celor care ar fi comis o infracțiune împotriva securității naționale a Ucrainei - de la participarea la acțiuni militare în Donbass la declarații publice în mass-media. Astfel, a fost efectiv creat un sistem de denigrare publică și s-a permis, și parțial încurajat, persecuția extrajudiciară.
- "Provocările din spațiul mediatic al Republicii Moldova – propaganda și produsul autohton", Parlamentul Republicii Moldova, 26 iulie 2016, <http://www.parlament.md/Actualitate/Noutati/tabid/89/NewsId/1584/language/en-US/Default.aspx>.
- Legislația a inclus Codul Audiovizualului, Legea Presei și Legea privind Accesul la Informație. Obiectivele au inclus elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Mass-Media (2018-2025) și a Strategiei privind Securitatea Informațională.
- "Lege cu privire la modificarea și completarea Codului Audiovizual al Republicii Moldova nr. 260/2006", Parlamentul Republicii Moldova, 13 iunie 2017, <http://parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=tz6%2bH3AFTNA%3d&tabid=255&language=ro-RO>.
- Danu Marin, "Strategia de Informare și Comunicare în Domeniul Apărării și Securității Naționale: Analiză și Recomandări", Asociația pentru Politică Externă, 3 august 2017, <http://www.ape.md/2017/08/danu-marin-strategia-de-informare-si-comunicare-domeniul-apararii-si-securitatii-nationale-analiza-si-recomandari-osife-ape/>.

Reacționare: Practici de succes

Referitor la aplicarea măsurilor restrictive împotriva propagandei și dezinformării, experiența Ucrainei are un caracter instrumental, deoarece evidențiază compromisul dintre libertatea de exprimare și securitatea informațională¹². Începând cu anul 2014, autoritățile ucrainene au introdus restricții referitoare la mass-media rusești - în primul rând, la serviciile de televiziune și radiodifuziune și, ulterior, la mijloacele de informare online. Aceste acțiuni au contribuit la reducerea influenței informaționale rusești și au stimulat dezvoltarea mijloacelor locale de informare în masă, care anterior făceau cu greu față concurenței. Totodată, aceste restricții au limitat accesul la informații, au subminat inițiativele de consolidare a încrederii și au ignorat normele și standardele internaționale privind libertatea de exprimare.

Este la fel de important de a dezvolta comunicarea proactivă și angajamentul public. Georgia prezintă un bun model în această privință. Departamentul de comunicare strategică, creat în cadrul Ministerului de Stat pentru Integrare Euro-Atlantică, a contribuit la consolidarea capacității instituționale și la menținerea suportului public pentru integrarea euro-atlantică a țării¹³. Un proiect foarte inovator, implementat în parteneriat cu societatea civilă, are ca scop familiarizarea reprezentanților Bisericii Ortodoxe¹⁴ cu societățile și instituțiile occidentale în vederea schimbării atitudinii lor inerent negative față de UE și alți parteneri de dezvoltare. O altă practică pozitivă vine din Ucraina și scoate în evidență cooperarea eficientă dintre guvern și societatea civilă. [Centrul Media de Criză din Ucraina](#), fiind creat în 2014, a devenit un centru de informare care oferă comunității globale informații exacte și actualizate cu privire la evenimentele din Ucraina.

Recuperarea

Sectorul mass-media din Moldova este departe de etapa de recuperare, dar există unele evoluții pozitive care, pe termen lung, vor îmbunătăți educația mediatică și gândirea critică. Un exemplu de remarcat este programul național "[Novoteca](#)", finanțat de IREX, care își propune de a renova și transforma bibliotecile publice în centre comunitare de instruire. O abordare mai specifică implică cursuri de instruire

mediatică și ateliere de lucru în cadrul programelor regionale. De exemplu, inițiativele "[Open Media Hub](#)" și "[Creative Europe](#)" ale Uniunii Europene sunt concepute pentru a oferi instruire și sprijin specialiștilor din domeniul mass-media din vecinătatea estică a UE, iar proiectele orientate spre anumite țări, cum ar fi "[Media-M](#)" al Internews, vizează promovarea mass-media independente la nivel local. Un exemplu remarcabil este Școala de Studii Avansate în Jurnalism din Chișinău, care le formează tinerilor profesioniști aptitudini în jurnalismul de investigație și de vigilență.

Un alt aspect important îl constituie contribuția sectorului privat la educația mediatică. Un exemplu bun este "[Digital Communication Network](#)", o platformă regională ce reunește profesioniști din sectorul public și cel privat pentru a îmbunătăți schimburile de cunoștințe și a promova inovația digitală. Incubatoarele de tehnologii informaționale și spațiile de coworking, care oferă oportunități de lucru în rețea și resurse educaționale informale, contribuie și ele la acest scop.

Recuperarea: Practici de succes

Ucraina oferă un bun exemplu de promovare a educației mediatică printr-un proiect de nivel național elaborat de guvern. La etapa experimentală (2010-2016), Ministerul Educației a implementat un proiect-pilot de educație mediatică în învățământul secundar. La cea de-a doua etapă (actuală) a proiectului (2017-2020), scopul urmărit este de a standardiza cursurile de educație mediatică și de a extinde în continuare aria de acoperire a proiectului, astfel încât să includă mai multe instituții de la toate cele trei niveluri educaționale. A treia etapă (2021-2025) implică introducerea la nivel național a cursurilor de educație mediatică în sistemul educațional.

Un alt succes al Ucrainei, care contribuie indirect la reziliența informațională, este avântul informațional prin care a trecut țara¹⁵. Dezvoltarea sectorului tehnologiilor informaționale nu este benefică doar pentru economie și pentru cultura digitală generală a populației, ci constituie și o sursă de inovație și creativitate, care poate oferi noi soluții pentru combaterea știrilor false și a dezinformării.

12 Max Elgot, "Ukraine: Authorities Block Journalists as Threats to National Security" ("Ucraina: Autoritățile blochează jurnaliștii ca amenințări la adresa securității naționale"), Indicele privind cenzura, 13 septembrie 2017, <https://www.indexoncensorship.org/2017/09/ukraine-journalists-threat-national-security/>.

13 "Communication Strategy of the Government of Georgia on Georgia's EU and NATO Membership for 2017-2020" ("Strategia de Comunicare a Guvernului Georgiei privind apartenența Georgiei la UE și OTAN pentru 2017-2020"), EU-NATO.gov.ge, http://www.eu-nato.gov.ge/sites/default/files/EU-NATO%20Communication%20Strategy_ENG%20Final%20version.pdf.

14 Biserica ortodoxă este instituția care se bucură de cea mai înaltă încredere în Georgia, 88% dintre respondenți indicând o atitudine favorabilă conform: "Sondajului de opinie publică în Georgia", Institutul Republican Internațional, martie 2017, http://www.iri.org/sites/default/files/iri_poll_presentation_georgia_2017.03-general.pdf.

15 Diane M. Francis, "Ukraine's Booming IT Sector is Good News Despite the War" ("Expansiunea sectorului TI în Ucraina este o știre bună în pofida războiului"), Huffington Post, februarie 2016, https://www.huffingtonpost.com/diane-m-francis/ukraines-booming-it-secto_b_9333070.html.

Recomandări

Pentru Guvernul Moldovei:

- **Să joace rolul de “arbitru” pentru sectorul mass-media** și să echilibreze promovarea politicii naționale de securitate și de informare. Să se implice mai activ în sporirea gradului de conștientizare de către populație a amenințărilor aferente informării și mass-media.
- **Să creeze unui sistem de avertizare timpurie privind propaganda și dezinformarea**, care ar acoperi atât mass-media tradiționale, cât și cele online. Sistemul ar trebui să includă mecanisme de monitorizare și raportare, care ar combina soluții umane și tehnologice.
- **Să consolideze capacitatea Consiliului Coordonator al Audiovizualului** de a reglementa comunicarea audiovizuală și de a exercita o autoritate credibilă în monitorizarea conținutului.
- **Să ajusteze legislația mass-media pentru a face față noilor provocări de securitate și riscurilor aferente informației.** O atenție deosebită ar trebui acordată mijloacelor de informare online, care sunt frecvent utilizate ca o poartă spre promovarea propagandei și subminarea încrederii în instituțiile democratice. Este necesară o abordare echilibrată față de aplicarea restricțiilor, deoarece acestea au efecte adverse, în special în societățile puternic polarizate.
- **Să finalizeze strategia de dezvoltare a mass-media** și să creeze un mediu favorabil pentru încurajarea știrilor și conținuturilor locale.
- **Să sporească capacitatea de comunicare strategică** prin îmbunătățirea cooperării interinstituționale și crearea platformelor de schimb de informații. Un exemplu bun este Centrul Media de Criză din Ucraina, care oferă informații despre evenimentele din Ucraina și despre amenințările la adresa securității naționale, în special în domeniul militar, politic, economic, energetic și umanitar.
- **Să se implice în continuare în promovarea educației mediatică și informaționale.** Să introducă cursuri de educație mediatică în sistemul educațional, posibil într-un format gradual, similar celui al proiectului de educație mediatică din Ucraina pentru anii 2010-2025.

- **Să efectueze o evaluare la nivel național a educației mediatică și să exploreze expertiza internațională pentru consultanță cu privire la implementare.** Să creeze sau să ajusteze subvențiile guvernamentale existente pentru a stimula proiecte educaționale la nivel local în domeniul educației mediatică și informaționale.

Pentru societatea civilă și partenerii de dezvoltare:

- **Să continue activitățile de advocacy** în domeniul libertății de exprimare, eticii jurnalistice și responsabilității politice, să sensibilizeze populația cu privire la riscurile propagandei interne și externe. Să creeze mai multe **oportunități de relaționare** și să **promoveze parteneriatul în vederea colaborării** între actorii societății civile pentru a îmbunătăți schimburile de experiență și a evita suprapunerea eforturilor și a resurselor.
- **Să treacă** de la mentalitatea instituțională la crearea de conținuturi și să **adopte o abordare narativă** pentru a fi mai atractivi pentru public.
- **Să actualizeze seturile de instrumente de monitorizare și analiză** și să dezvolte abilități mai puternice în domeniul criminalisticii digitale, informațiilor din sursă deschisă și macro-datelor.
- **Să efectueze mai multe cercetări privind comunitățile moldovenești online** și modul în care acestea interacționează în mediul rețelelor sociale. Un subiect deosebit de interesant este impactul RuNet, comunitatea online a vorbitorilor de limba rusă, asupra culturii internetului din Moldova.
- **Să perfecționeze platformele de verificare factuală și demascare** pentru a promova dezbaterile publice bazate pe fapte și pentru a cere mai multă responsabilitate din partea instituțiilor publice, oficialilor aleși, mass-media și formatorilor independenți de opinie.
- **Să lucreze la nivel comunitar pentru a îmbunătăți educația mediatică și digitală** în vederea educării societății și îmbunătățirii gândirii critice.

Danu Marin

Danu Marin este cercetător la Asociația pentru Politică Externă (APE) din Moldova, specializat în studii de securitate. Este absolvent al programului comun Visegrad de masterat în relații internaționale și al “Think Tank Young Professional Development Program”. DI Marin a publicat o serie de documente de politici și de cercetare privind reforma sectorului securității, cooperarea în cadrul Parteneriatului Estic, reziliența informațională și comunicarea strategică.

Ciclul de sinteze de politici Media Forward este posibil datorită suportului generos acordat de poporul american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Responsabilitatea pentru conținut le revine autorilor și conținutul nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Freedom House, Internews, USAID sau ale Guvernului Statelor Unite.